

Indeks transparentnosti lokalne samouprave

LTi 2017

(Local Transparency Index)

Transparentnost Srbija

maj 2017. godine

Sadržaj

Uvodne napomene	3
Sažetak.....	3
O projektu.....	5
LTI 2015 i okrugli stolovi u 2016. godini	5
Metodologija	5
Rangiranje i indikatori	7
Skupština	8
Budžet.....	10
JLS i građani	12
Slobodan pristup informacijama	15
Javne nabavke	16
Informator o radu.....	18
Javna preduzeća i javne ustanove	20
Javne rasprave i javni konkursi.....	22
Ostali indikatori	24
Preporuke	25

Uvodne napomene

Sažetak

Transparentnost Srbija sprovela je tokom 2017. godine istraživanje¹, ocenjivanje i rangiranje 15 gradova i opština u Srbiji na osnovu kriterijuma transparentnosti, određenih putem 86 indikatora - LTI 2017. **Konačne ocene, odnosno indeksi**, su teoretski mogli da budu u rasponu od 0 do 100, a u praksi su **između 11 i 67**.

Istraživanjem su obuhvaćeni Beograd, Novi Sad, Pančevo, Kragujevac, Kraljevo, Jagodina, Paraćin, Raška, Novi Pazar, Tutin, Vranje, Bujanovac i Preševo.

Istraživanje LTI 2017 je nastavak gotovo istovetnog istraživanja sprovedenog 2015 (LTI 2015), čiji su rezultati predstavljeni u februaru 2016. godine. S obzirom na to da je izmenjen mali broj indikatora, indeksi iz 2015. i 2017. su uporedivi. Rang, odnosno plasman ne mogu se porediti jer su pre dve godine bile obuhvaćene sve jedinice lokalne samouprave (gradovi i opštine) i gotovo sve gradske opštine.

U LTI 2017. beleži se blagi rast transparentnosti - sedam od 15 jedinica lokalne samouprave (JLS) imalo je rast indeksa, od tri do 10 indeksnih poena (ukupno 45), pet ih je imalo pad, od dva do 18 poena (ukupno 32), a tri su ostale na istom nivou. Ekstremni pad jedne JLS od 18 indeksnih poena posledica je činjenice da deo aktivnosti preduzetih u vreme istraživanja 2015. godine nije nastavljen, dok je u slučaju dve JLS (Preševo i Bujanovac) u toku rad na novom sajtu, te se može očekivati značajan napredak².

Iako je 15 JLS malo da bi se generalizovao zaključak za nivou cele Srbije, uočeni problemi, ali i dobri primeri, slični su kao 2015. godine. Uz iskustvo sa sastanaka održanih u proleće 2016. godine (uz učešće predstavnika 20 JLS) i okruglih stolova u oktobru 2016. (uz učešće predstavnika šest JLS sa područja Raškog i Pčinjskog okruga), na osnovu odgovora koje smo dobijali na dopise i zahteve u oba ciklusa, i, konačno, na osnovu ocena, nameće se zaključak da je **politička volja i dalje presudan faktor za unapređenje transparentnosti rada JLS**. Većina mera će se sprovesti (i nastaviti da se redono sprovode), ako postoji podrška opštinskog ili gradskog rukovodstva.

Vrlo često ovo nije posledica nedovoljne svesti o značaju transparentnosti već i nedovoljnih ljudskih kapaciteta. Sprovode se mere propisane zakonima, posebno one za koje su zaprećene sankcije, pa su tako visoke zbirne ocene za transparentnost u oblasti javnih nabavki, načinjeni su pregledni mehanizmi u vezi sa sprovođenjem Zakona o izgradnji i planiranju ili Zakona o inspekcijском nadzoru.

¹Projekat „Indeks transparentnosti lokalne samouprave“ sprovela je Transparentnost Srbija zahvaljujući podršci Misije Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju u Srbiji. Svi izneti stavovi i mišljenja pripadaju isključivo Transparentnosti Srbija i ne moraju odražavati i stavove Misije OEBS-a.

²Predstavnici opštine Bujanovac najavili su u aprilu 2017. godine da će na novom sajtu biti primenjene preporuke TS. Za potrebe 2017. ocenjen je sadržaj starog sajta, koji je od početka maja nedostupan, kao i pojedini elementi novog sajta u koji je TS imala uvid pre završetka i zvaničnog postavljanja. Slična najava, u vezi sa primenom preporuka TS, stigla je u oktobru 2016. godine od tadašnjih zvaničnika opštine Preševo, ali je u toj opštini u međuvremenu došlo do promene vlasti i nije poznato da li je bilo i promene planova u vezi sa izradom sajta.

Brine, s druge strane, što se **JLS teško odlučuju da primene neke jednostavne preporuke, koje ne zahtevaju ni novac, niti značajno angažovanje** - da, na primer, istaknu pojedina obaveštenja u uslužnim centrima ili prostorijama uprave i na taj način unaprede transparentnost rada.

Među veoma dobrim ili zanimljivim praksama koje su uočene u ovom ciklusu treba istaći elektronske registre administrativnih postupaka koje ima nekoliko JLS, i kojisadrže veoma pregledne informacije o procedurama, nadležnim osobama, potrebnim dokumentima, podatke o iznosima koje treba uplatiti i, što je posebno važno, a najčešće se zanemaruje, rokovima u kojima se pružaju usluge. Nekoliko JLS ima mogućnost praćenja toka predmeta putem sajta, ili "sistem 48" za odgovor (odnosno rešavanje) na komunalne probleme. Kao zanimljivo rešenje, zapažaju se i zasebni sajtovi, npr. uslužnog centra (Leskovac), skupštine grada (Novi Sad), i poseban sajt sa bazom propisa (Kraljevo, pri čemu je delovalo da je trenutno nefunkcionalan jer je poslednji unos s kraja 2015. godine).

Nefunkcionalnost (trenutna ili dugotrajna) pojedinih mehanizama je čest problem - bilo da je reč o stranici sa e-upravom, o pretrazi sajta, mehanizmu za praćenje toka predmeta. Zabrinjava da četiri i po godine posle usvajanja Zakona o javnim preduzećima koji je propisao obavezu da javna preduzeća (JP) objave pojedine dokumente na svojoj internet stranici i 15 meseci nakon usvajanja novog Zakona o JP koji je propisao kaznene odredbe za neobjavljivanje tih dokumenata, pojedina JP i dalje nemaju svoje internet sajtove. Takođe, i dalje nailazimo na slučajeve da i kada imaju sajtove ne objavljuju sva propisana dokumenta. Kazna za odgovorna lica zbog neobjavljivanja dokumenata je dvostruko veća od cene izrade jednostavnog internet sajta, ali TS se u okviru ovog istraživanja nije bavila time da li su protiv odgovornih lica zbog ovoga pokretani postupci i izricane kazne.

Što se tiče kategorija u okviru JLS, prosečne ocene su najveće kod „Javnih nabavki“ (85% od maksimalne ocene zbirno za svih 15, pri čemu 11 od 15 ima maksimalnu ocenu), „Informatora o radu“ i „Slobodnog pristupa informacijama“ (68%, odnosno 63%), a najniža u oblasti „JLS i građani“ (40%) i „Javna preduzeća i javne ustanove“ (35%).

O projektu

Analiza i preporuke predstavljeni u ovom dokumentu izrađeni su u okviru projekta „Indeks transparentnosti lokalne samouprave LTI 2017“, koji je realizovan u periodu februar-maj 2017. godine, uz podršku Misije Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju u Srbiji. Projekat je nastavak projekta „Indeks transparentnosti lokalne vlasti u Srbiji“, realizovanog u periodu april 2015-mart 2016. godine uz podršku Ministarstva spoljnih poslova UK i projekta „Povećanje transparentnosti u radu u vlasti šest opština i gradova Pčinjskog i Raškog okruga“, realizovanog uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji u periodu avgust-decembar 2016.

LTI 2015 i okrugli stolovi u 2016. godini

Transparentnost Srbija sprovela je tokom 2015. godine istraživanje, ocenjivanje i rangiranje svih gradova, opština i gradskih opština u Srbiji na osnovu kriterijuma transparentnosti, određenih putem 87 indikatora. Konačne ocene, odnosno indeksi, su teoretski mogli da budu u rasponu od 0 do 100, a u praksi su između 11, što je najniža ocena koju su imale dve opštine i 74. Po objavljivanju rezultata organizovano je šest okruglih stolova na kojima je sa predstavnicima lokalnih vlasti (20 opština, gradova i gradskih opština) i nevladinih organizacija razgovarano o mehanizmima za dalje povećanje transparentnosti, ali i o važnosti očuvanja dostignutih pozitivnih dometa. Posebne analize sprovedene su za šest JLS Pčinjskog (Vranje, Bujanovac, Preševo) i Raškog okruga (Novi Pazar, Raška, Tutin), gde su održana dva okrugla stola sa predstavnicima lokalnih vlasti i lokalne administracije u oktobru 2016. Pozitivan rezultat tih okruglih stolova jeste činjenica da su tri od šest obuhvaćenih JLS zabeležile rast u LTI 2017, dve su ostale na istom indeksu, a jedna beleži pad, pri čemu treba naglasiti da su kod dve u toku izrade novih sajtova, što je razlog za nisku ocenu Preševa i stagnaciju Bujanovca.

Metodologija

Indeks transparentnosti lokalne samouprave (LTI) je oruđe za ocenjivanje transparentnosti i rangiranje na osnovu ocena, jedinica lokalne samouprave. Transparentnost Srbija (TS) razvila je 2015. godine metodologiju za određivanje LTI, na tragu iskustava sa sličnim istraživanjima ogranka Transparency International u Slovačkoj i Bosni i Hercegovini i organizacije GONG u Hrvatskoj. Indikatori za LTI 2017. su blago modifikovani u odnosu na LTI 2015, ali metodologija u načelu nije značajno promenjena. Ukupno 10 indikatora iz 2015. ne postoji u LTI 2017 ili je indikatorsko pitanje značajnije izmenjeno (precizirano), a devet indikatora koji postoje u LTI 2017, nisu postojali u LTI 2015. U pregledu indikatora za svih 15 opština i gradova date su uporedno ocene za indikatore iz 2015. i 2017. godine, pojedinačno i po kategorijama. Tako je moguće utvrditi u kojim oblastima je načinjen napredak ili nazadovanje.

Indeks transparentnosti se izračunava kao zbir poena dobijenih na osnovu odgovora na indikatorska pitanja i kreće se u rasponu od 0 do 100. Postoji 86 indikatora (indikatorskih pitanja) - negativan odgovor donosi 0 bodova, a pozitivan 1 ili 2. Naime, pitanja koja se odnose na najvažnije indikatore

transparentnosti (osnovni indikatori), njih 14, donose 2 poena za pozitivan odgovor (0 za negativan), dok preostala 72 donose 1 ili 0 (u LTI 2015 je bilo 13 osnovnih indikatora i 74 obična). Odgovori na indikatorska pitanja su prikupljeni pregledanjem zvaničnih internet prezentacija gradova i opština, direktnim uvidom, odnosno posetom svim mestima obuhvaćenim istraživanjem, pribavljanjem odgovora od JLS na osnovu zahteva za pristup informacijama od javnog značaja i pribavljanjem podataka od drugih organa (Poverenik za informacije od javnog značaja, Agencija za borbu protiv korupcije) i iz arhive Službenog glasnika.

U radu na prikupljanju podataka, istraživači Transparentnosti Srbija detaljno su pregledali internet sajtove obuhvaćenih mesta. Za razliku od LTI 2015. nakon uvida u stanje na sajtovima, nismo se obraćali JLS dopisima kako bismo proverili da li su nam pojedine informacije promakle, a ipak ih je moguće pronaći na sajtu. Smatrali smo da informacije koje ne mogu da pronađu naši saradnici, inače veoma iskusni u pretrazi internet sajtova organa, institucija i JLS, nisu u praksi dostupne ni ogromnoj većini građana. Na ovaj način je, takođe, dobijena objektivna slika stanja. U LTI 2015, nekoliko JLS je iskoristilo dopise da podatke koje nismo useli da nađemo postavi na sajtove i tako poveća transparentnost i ocenu. Ta praksa nije sporna, sve dok se na taj način dostignuti nivo redovno održava. LTI 2017. daje sliku stanja godinu dana nakon poslednjeg ocenjivanja, pri čemu bi izuzetak mogle biti JLS iz Pčinjskog i Raškog okruga u kojima su u međuvremenu (oktobar 2016. godine) održani okrugli stolovi posvećeni povećanju transparentnosti.

Gradovima i opštinama poslato je gotovo 50 zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, kako bi se prikupili podaci za određeni broj indikatora. U nekoliko slučajeva (zahtevi u vezi sa planovima integriteta i konkursima za direktore JP ili javne ustanove) nismo dobili odgovore pa su, u slučaju da informacije nije bilo moguće pribaviti na drugi način (od Agencije za borbu protiv korupcije ili iz Službenog glasnika) upisane ocene 0 za te indikatore.

Treba napomenuti da su ocene stanja za neke indikatore, ocene trenutnog stanja, u vreme kada je izvršen uvid u prostorijama JLS ili uvid u sajt. Moguće je da se stanje promenilo nakon toga, ali je malo verovatno da je broj ovakvih odstupanja toliki da bi značajno uticao na ocenu.

Želja Transparentnosti Srbija jeste da ovo istraživanje postane redovno, godišnje ili dvogodišnje, uz obuhvat svih gradova i opština u Srbiji, kako bi se ostvarila tri cilja: poređenje trenutnih rezultata između gradova i opština, praćenje njihovog napredovanja (ili nazadovanja) tokom dužeg vremenog perioda i utvrđivanje „uskih grla“ transparentnosti, odnosno oblasti koje su problematične u velikom broju JLS, a kako bi se iniciralo njihovog otklanjanje.

Rangiranje i indikatori

Svi prikupljeni podaci su analizirani, indikatorske ocene unete u tabelu, utvrđeni su indeksi, izrađena je nova interaktivna mapa³, sa mogućnošću poređenja rezultata LTI 2017. i LTI 2015.

Iz tabelarnog prikaza⁴ za sve obuhvaćene JLS i sve indekse, prozilaze dva osnovna rezultata ovog istraživanja - ukupan indeks LTI, po opštinama i gradovima, i ukupni zbrovi po svim pojedinačnim indikatorima, koji ukazuju koliko su određeni mehanizmi rasprostranjeni na uzorku od ovih 15 JLS.

Važno je napomenuti da se **indikatori ne odnose samo na zakonske obaveze JLS**. Zakoni i podzakonski akti propisuju pravila koja bi trebalo da obezbede određeni nivo transparentnosti JLS. Indikatori iz LTI 2017. "tragaju" i za praksama koje donose **dodatni nivo transparentnosti**.

TS je, kao i u LTI 2015, indikatore podelila na osam grupa. Nije reč o strogoj podeli, već više o statističkoj, koja može biti zanimljiva za neka dodatna poređenja, s obzirom na to da bi se pojedini indikatori mogli svrstati u više grupa (na primer, indikatori u vezi sa javnom raspravom o budžetu, mogli bi biti i u grupi „Budžet" i u grupi „Javne rasprave i javni konkursi"). Po tim grupama je urađena analiza sa osnovnim preporukama. Ocene po kategorijama su takođe uporedive, pri čemu treba uzeti da se, zbog promene broja i strukture pojedinih indikatora, menjao i maksimalni mogući zbir. Tako, na primer, ocena 11 za "Budžet" u LTI 2017. nije lošija nego 12 u LTI 2015. jer je sada maksimalni zbir 15, a pre dve godine je bio 16.

Inače, prosečne ocene za svih 15 JLS zbirno su najveće u kategoriji „Javne nabavke" (85% od maksimalne ocene, pri čemu 11 od 15 ima maksimalnu ocenu), „Informator o radu" i „Slobodni pristup informacijama" (68%, odnosno 63%), a najniže u oblasti „JLS i građani" (40%) i „Javna preduzeća i javne ustanove" (35%).

³<http://www.transparentnost.org.rs/LTI2017/index.html>

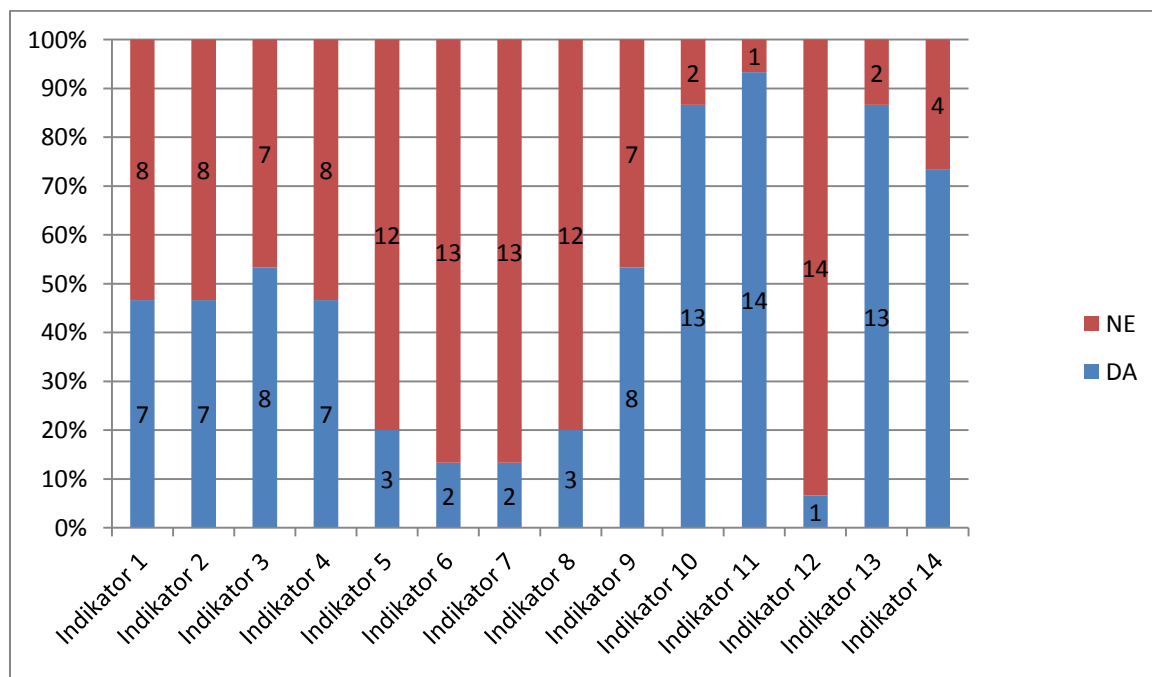
⁴http://www.transparentnost.org.rs/LTI2017/LTI_2017.xlsx

Skupština

U ovoj grupi su sledeći indikatori⁵:

1. Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu? **
2. Da li su odluke koje usvaja gradsko veće objavljene i dostupne na sajtu? **
3. Da li su odluke koje je usvajala skupština u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?
4. Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?
5. Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?
6. Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja na poslednjoj sednici skupštine?
7. Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja sa sednica skupštine u proteklih 24 meseca?
8. Da li su na sajtu objavljeni amandmani podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?
9. Da li je na sajtu objavljen dnevni red naredne sednice skupštine?
10. Da li je poslovnikom predviđeno vreme za javna pitanja odbornika gradonačelniku/predsedniku opštine i/ili gradskom veću?
11. Da li je na sajtu objavljen spisak odbornika?
12. Da li na sajtu postoje podaci o kontaktu građana sa odbornicima?
13. Da li se sednice skupštine prenose direktno putem medija ili se objavljuju zapisnici (transkripti) ili emituju snimci sa sednica ili su dostupni snimci/prenosi na sajtu JLS?
14. Da li je službeni list dostupan na sajtu? **

Grafikon 1: Pregled pozitivnih i negativnih odgovora na indikatorska pitanja iz oblasti „Skupština“

⁵Indikatori označeni zvezdicama spadaju u grupu „osnovnih indikatora“ i pozitivni odgovori su bodovani sa 2 boda.

U istraživanju za LTI 2015 posebna pažnja i veći broj indikatora posvećen je transparentnosti rada Skupštine, ali smo se na okruglim stolovima koje smo nakon objavljivanja rezultata organizovali uverili da smo načinili propust jer deo pažnje nismo usmerili i na transparentnost rada opštinskog/gradskog veća. Zbog toga su u LTI 2017. uvedena dva nova indikatora (broj 2 i 4).

I dalje imamo slučajeve da na dobro uređenim sajtovima JLS, na kojima postoje stranice posvećene skupštini i veću, nema podataka o aktivnostima ovih organa. U okviru „Vesti” ili „Aktuelnosti” nalaze se informacije o održanim sednicama, ali bez taksativno navedenih usvojenih tačaka odnosno priloženih materijala.

TS smatra da je najbolja praksa **postojanje posebne stranice posvećene aktivnostima skupštine i veća** na kojoj bi se nalazili svi relevantni dokumenti, odnosno informacije - najave sednica sa dnevnim redom i materijalima (uključujući i zapisnik sa prethodne sednice, što rešava pitanje dostupnosti podataka o podnetim amandmanima i rezultatima glasanja), izveštaji sa sednica, sa donetim odlukama ili linkovima ka službenom glasilu u kome su odluke objavljene. Pomenuti podatak o rezultatima glasanja i podnetim amandmanima dostupan je na veoma malom broju sajtova (indikator 5-8), a kao što je pomenuto, to pitanje se rešava objavljivanjem zapisnika sa prethodne sednice u okviru materijala razmatranih na aktuelnoj sednici.

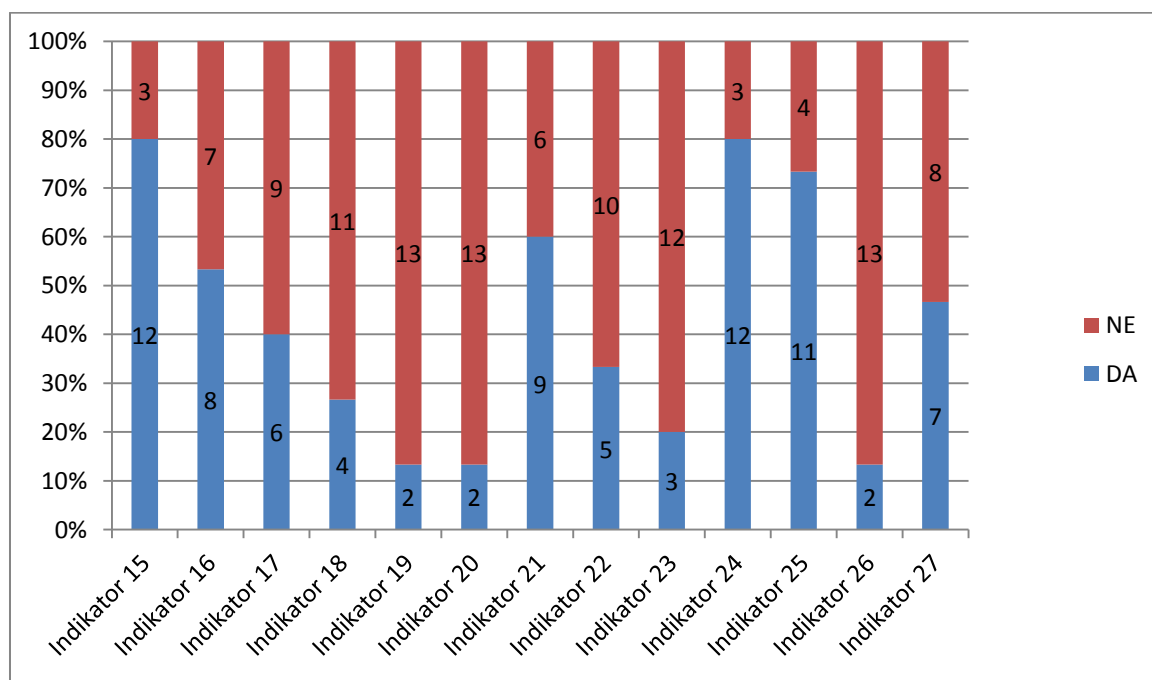
Posebno čudi podatak da su na samo jednom sajtu nađeni podaci o direktnom kontaktu (e-mail adresa, telefon ili mesto i vreme kada odbornik prima građane) odbornika sa građanima koji su ih birali.

Budžet

U ovoj grupi su sledeći indikatori:

15. Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu? **
16. Da li je obrazloženje budžeta dostupno na sajtu?
17. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?
18. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?
19. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?
20. Da li postoji vodič za građane kroz budžet (građanski budžet) i da li je objavljen na sajtu?
21. Da li je održana javna rasprava o budžetu – anketiranje građana ili konsultativni skupovi? **
22. Da li je na sajtu objavljen javni poziv na javnu raspravu o budžetu?
23. Da li je na sajtu objavljen izveštaj o javnoj raspravi o budžetu?
24. Da li je razmatran završni račun budžeta?
25. Da li je u poslednjih 12 meseci objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?
26. Da li je u poslednjih 12 meseci objavljena i razmatrana revizija završnog računa budžeta?
27. Da li su objavljeni finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta odnosno da je vidljiva struktura sredstava namenjena za indirektno korisnike

Grafikon 2: Pregled pozitivnih i negativnih odgovora na indikatorska pitanja iz oblasti „Budžet“

Iako je prosečna zbirna ocena zakategoriju „Budžet“ 46% od maksimalne ocene (15), raduje podatak da pet JLS ima zbirnu ocenu u ovoj kategoriji iznad 10 - Paraćin (12), Tutin, Vranje, Raška (11) i Pančevo (10). S druge strane, pored Preševa koje trenutno nema sajt, budžet se ne može pronaći na sajtovima dva grada (Jagodina i Beograd)⁶. Veoma je mali broj JSL kod kojih se mogu pronaći mesečni izveštaji od izvršenju budžeta (ali je napredak što se takvi izveštaji ipak pojavljuju) i građanski budžeti, odnosno vodiči kroz budžet. Izrada građanskog budžeta može se povezati sa javnom raspravom o budžetu, za koju predstavnici odeljenja za budžet verovatno pripremaju prezentacije nacrtu budžeta.

TS je našla mali broj primera sistematizovanja *svih* relevantnih informacija o budžetu. Pozivamo JLS da prihvate ovu preporuku i da u okviru rubrike budžet objavljuju sve bitne informacije i dokumenta u vezi sa budžetom - uputstva za korisnike budžeta, nacrt ili predlog budžeta, potom usvojeni budžet, obrazloženje budžeta, finansijske planove indirektnih korisnika budžeta, rebalanse, izveštaji o izvršenju, završni račun, izveštaj revizora, poziv na javnu raspravu o budžetu, izveštaj sa javne rasprave o budžetu i građanski vodič kroz budžet.

Ponovićemo ono na šta smo ukazali u LTI 2015. - objavljivanje pojedinih informacija ili dokumenata na ovoj stranici ne bi bila prepreka da se neke od njih objavljuju i na drugim stranicama – „Javne rasprave“, „Vesti“, „Aktivnosti SO“ itd.

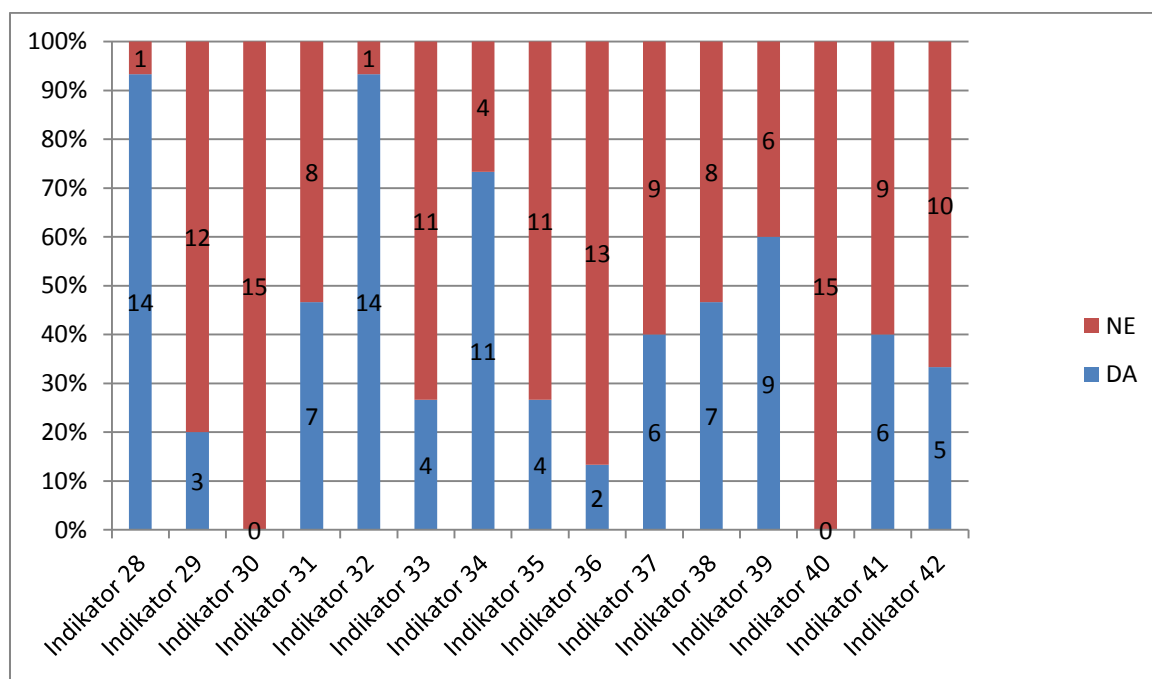
⁶ TS pod dostupnošću budžeta na sajtu ne računa dostupnost u Službenom listu, već postojanje banera ka budžetu, posebne rubrike budžet ili postojanje budžeta (odluke o budžetu) u nekoj od rubrika kao što su „dokumenta“, „odluke“ i sl.

JLS i građani

U ovoj grupi su sledeći indikatori:

28. Da li opštinska uprava ima uslužni centar (šalter salu) preko kojeg pruža sve usluge?
29. Da li su u uslužnom centru (šalter sali) ili u prostorijama uprave vidno istaknuti rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva? **
30. Da li u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoje podaci o prijavi korupcije?
31. Da li na u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona?
32. Da li je na sajtu dostupan podatak o radnom vremenu uprave sa građanima ili podaci o tel. broju preko kojeg je moguće dobiti tu informaciju?
33. Da li na sajtu postoje mehanizmi za prijavu korupcije?
34. Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona?
35. Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?
36. Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?
37. Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/ predsednicima mesnih zajednica?
38. Da li na sajtu ili u informatoru postoji obaveštenje da građani mogu da prisustvuju sednicama skupštine i uputstvo kako se prijavljuju?
39. Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine sa građanima?
40. Da li su vidno dostupni podaci o kontaktu predsednika opštine/gradonačelnika ili zamenika sa građanima?
41. Da li i na koji način opština sprovodi ispitivanje zadovoljstva građana korisnika usluga opštinske uprave u poslednje četiri godine?
42. Da li se održavaju redovne konferencije za novinare (bar jednom mesečno) gradonačelnika/predsednika opštine?

Grafikon 3: Pregled pozitivnih i negativnih odgovora na indikatorska pitanja iz oblasti „JLS i građani“

Često smo u istraživanju (kako u LTI 2017, tako i u LTI 2015.) nailazili na situaciju da su vrlo detaljno opisane procedure rada opštinskih službi, šta građani treba da podnesu od dokumenata, koje takse treba da uplate, ali nema rokova u kojima se rešava po predmetima – isto je stanje na sajtu i u informatoru o radu, a u nekim slučajevima i u uslužnom centru. Izuzetak (na sajtu) su JLS koje imaju „Elektronski registar administrativnih procedura“.

Po pitanju informacija o rokovima i uputstvima za dobijanje usluga u uslužnom centru, TS smatra da bi najvažnije informacije (koje bi, inače, morale da se nalaze u informatoru o radu) trebalo da se nađu vidno istaknute u uslužnim centrima. Isticanjem informacija o troškovima usluga, potrebnim dokumentima i rokovima, građani bi, pogotovo oni koji nemaju pristup internetu, bili informisani o svojim pravima bez mogućnosti da ona budu zloupotrebljena i da se manipuliše rokovima za pružanje usluga, potrebnim dokumentima, procedurama i (nepostojećim) „prečicama“ za skraćivanje rokova i/ili procedura.

U oči upada da ni u jednoj posmatranoj JLS ne postoje podaci o načinu na koji se (i kome) može prijaviti sumnja na korupciju u lokalnoj administraciji. TS je u istraživanju bodovala odvojeno mogućnosti za prijavu nezakonitosti i nepravilnosti i za prijavu korupcije na sajtu i u prostorijama JLS (u uslužnom centru).

TS smatra da bi mehanizam za prijavu nepravilnosti/nezakonitosti, a posebno za prijavu sumnje na korupciju, trebalo posebno istaknuti i opisati kakva procedura sledi nakon prijave. U vezi sa ovim pitanjima podsećamo na to da JLS, počev od 2015. godine imaju obavezu da donesu i objave akt kojim će urediti postupak unutrašnjeg uzbunjivanja (prijave nezakonitih i drugih štetnih radnji od strane zaposlenih u organima JLS ali i svih korisnika njihovih usluga). TS preporučuje da se ove informacije i mehanizam za prijavu nepravilnosti/kršenja zakona/korupcije povežu sa primenom Zakona o zaštiti uzbunjivača.

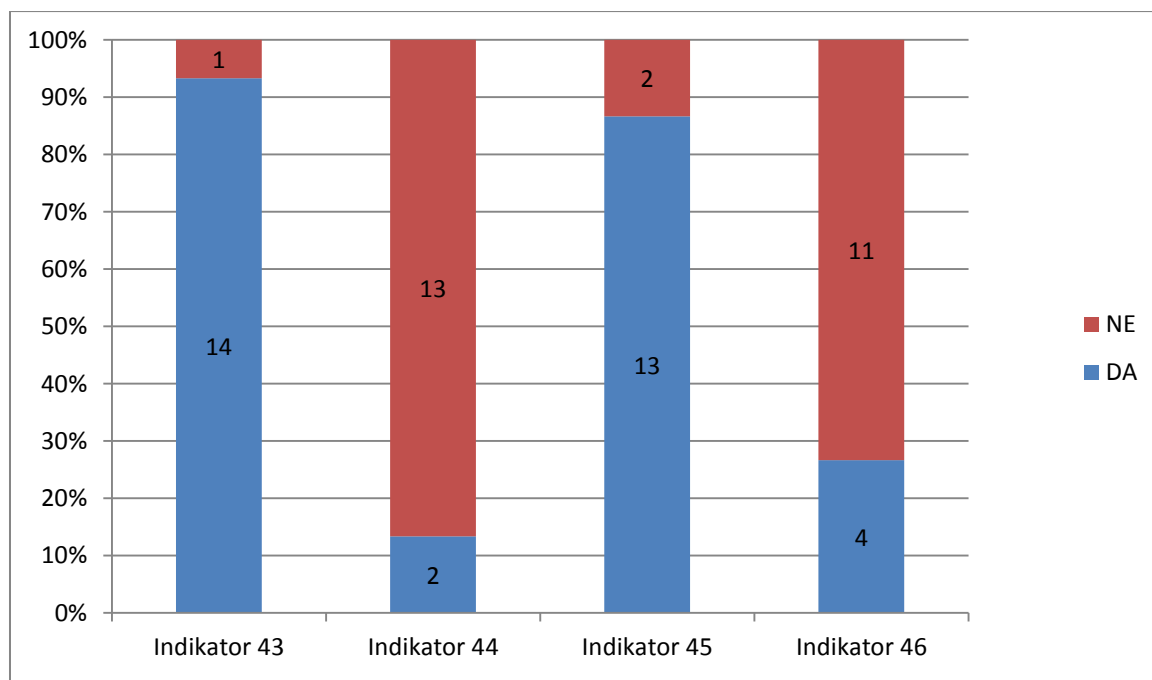
Takođe, iako u devet JLS postoje redovni termini u kojima predsednici/gradonačelnici primaju građane, ni u jednoj taj podatak nismo našli javno istaknut. U vezi sa susretima sa građanima, a na osnovu ranijih iskustava sa okruglih stolova sa predstavnicima JLS, TS želi da ukaže da postoji jednostavan mehanizam za sprečavanje da se ovi sastanci pretvore u niz iznošenja zahteva za rešavanje ličnih problemamimmo zakona i propisa (npr. - zahteva da predsednik urgira da se neko zaposli ili da mu se bez osnova ili preko reda reši neki problem). Svi koji dolaze na sastanke treba da budu obavešteni da će predsednik sačiniti službenu belešku i da će je objaviti na sajtu opštine o kojoj temi su sagovornici želeli da govore sa predsednikom opštine i kakve su mu predloge davali. S druge strane, treba naglasiti da podaci o prijavljivanju nepravilnosti neće biti objavljeni, kako bi se zaštitili i podnosilac prijave i treća lica.

Slobodan pristup informacijama

U ovoj grupi su sledeći indikatori:

- 43. Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na sajtu? **
- 44. Protiv opštine nisu podnošene žalbe u 2016. godini zbog ignorisanja zahteva za dostavljanje informacija od javnog značaja?
- 45. Opština nema neizvršena rešenja Poverenika?
- 46. Da li je informacija o podnošenju zahteva za pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?

Grafikon 4: Pregled pozitivnih i negativnih odgovora na indikatorska pitanja iz oblasti „Pristup informacijama“

Indikatori 44 i 45 su bodovani na osnovu podataka dobijenih od Poverenika za informacije od javnog značaja.

Indikator 43 odnosi se na obavezu propisanu podzakonskim aktom i nju su ispunile sve JLS, a izuzetak je Preševo, koja trenutno nema funkcionalan sajt. TS preporučuje da se informacija o načinu podnošenja zahteva i obrazac zahteva nađu i u Informatoru o radu i izdvojeno na stranici sajta posvećenoj Informatoru.

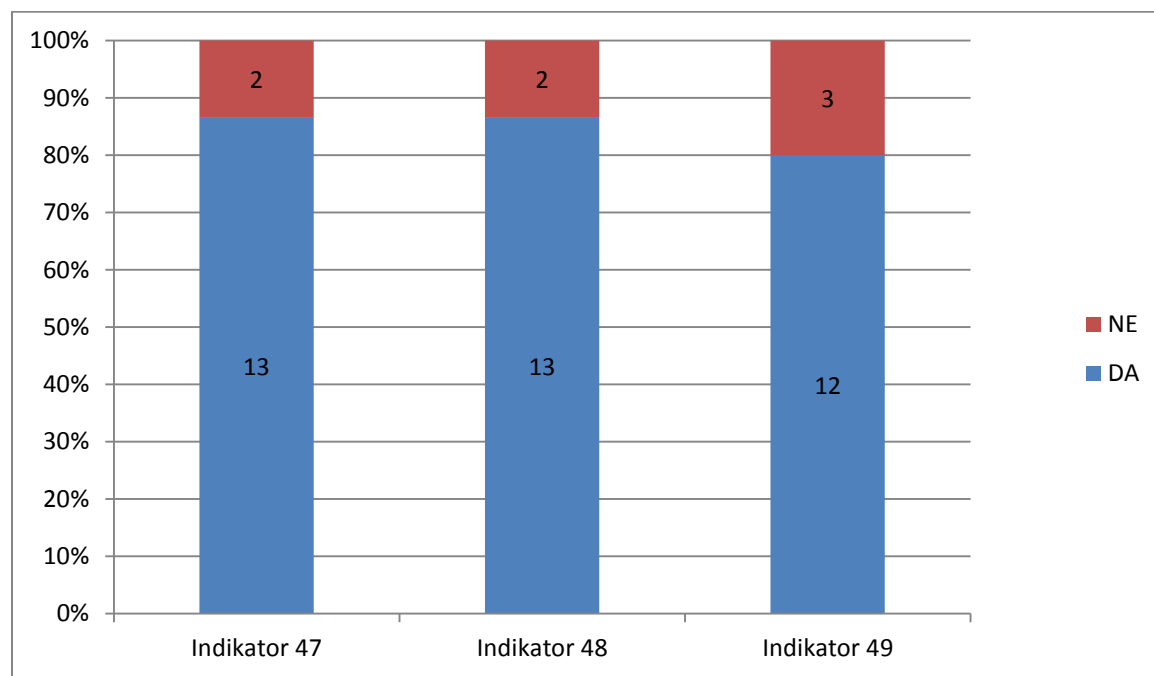
U slučaju indikatora 46, isticanje ove informacije, koja bi već trebalo da postoji na sajtu (odnosno u Informatoru), i u prostorijama JLS ne zahteva trošak niti dodatno angažovanje. TS zato poziva JLS da učine ovu informaciju vidljivom i na taj način dostupnom i onim građanima koji nemaju pristup internetu. Napominjemo da je u većini opština, kod kojih je indikator 46 bodovan pozitivno, informacija dostupna preko letka koji je štampan u okviru projekta.

Javne nabavke

U ovoj grupi su sledeći indikatori:

- 47. Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?
- 48. Da li su na sajtu objavljeni podaci o JN u skladu sa ZJN (konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori...)?**
- 49. Da li su na sajtu ili u informatoru obavljani podaci o sprovedenim JN u proteklih 12 meseci?

Grafikon 5: Pregled pozitivnih i negativnih odgovora na indikatorska pitanja iz oblasti „Javne nabavke“

U ovoj grupi svi indikatori su pozitivno ocenjeni kod gotovo svih JLS (izuzev dve opštine na čijim sajtovima sje rad u toku). Izuzetak su samo Beograd, na čijem sajtu nismo pronašli arhivirane JN iz ranijeg perioda i Novi Sad na čijem sajtu (odnosno sajtovima) nismo našli posebnu stranicu posvećenu JN.

U praksi smo nailazili na odlično organizovane i pregledne stranice posvećene JN, ali i slučajeve kada je bilo teško pronaći sve informacije vezane za jednu JN, iako postoje na sajtu. TS preporučuje da na posebnoj stranici posvećenoj javnim nabavkama, pored svih informacija (konkursna dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori, odluke o dodeli), grupisanih po nabavkama, budu dostupne i informacije o već realizovanim nabavkama iz prethodnog perioda, a da se po potrebi pojedine informacije objavljuju i na drugim stranicama („Vesti“, „Aktuelnosti“ i sl.). To posebno važi za slučajeve nabavki veće vrednosti ili nabavki koje izazivaju posebnu pažnju medija i javnosti (informacija o raspisanoj

nabavci i o izboru ponuđača, zaključenju ugovora, realizaciji posla, uz link ka stranici „Javne nabavke“).

Podsećamo i na preporuke u vezi sa JN koje propisuju **Smernice** Direkcije za elektronsku upravu: postavljanje svih informacija o svim javnim nabavkama koje organi državne uprave, organi teritorijalne autonomije i jedinice lokalne samouprave organizuju ili koje neko drugi za njih organizuje: „Plan javnih nabavki ili link ka tom planu za prethodnu i tekuću godinu u Informatoru o radu. Objaviti podatke o sprovedenim javnim nabavkama u prvoj prethodnoj godini i u proteklom tromesečju tekuće godine. Preporučuje se da na veb prezentaciji stoje periodični tromesečni izveštaji, a u Informatoru o radu samo ukupna vrednost planiranih i realizovanih javnih nabavki i link ka dokumentima koji sadrže potpune informacije. Potrebno je postaviti link ka Portalu javnih nabavki. Zabeležiti da li postoje drugi podaci o javnim nabavkama (npr. spisak nabavljenih dobara, usluga i radova). Preporučuje se da se na posebnoj strani kategorizuju podaci o svim izvršenim i aktuelnim javnim nabavkama, i to za svaku pojedinačno: konkursna dokumentacija sa svim priložima, pitanja i odgovori, obaveštenja, odluke, sve eventualne izmene i dopune (npr. izmena konkursne dokumentacije, tehničke specifikacije i sl.). Preporučuje se da se ove informacije grupišu u celinu ili prikažu na posebnoj strani na kojoj su objavljeni podaci iz tromesečnih izveštaja za tekuću i prethodnu godinu pod nazivom „Javne nabavke“.

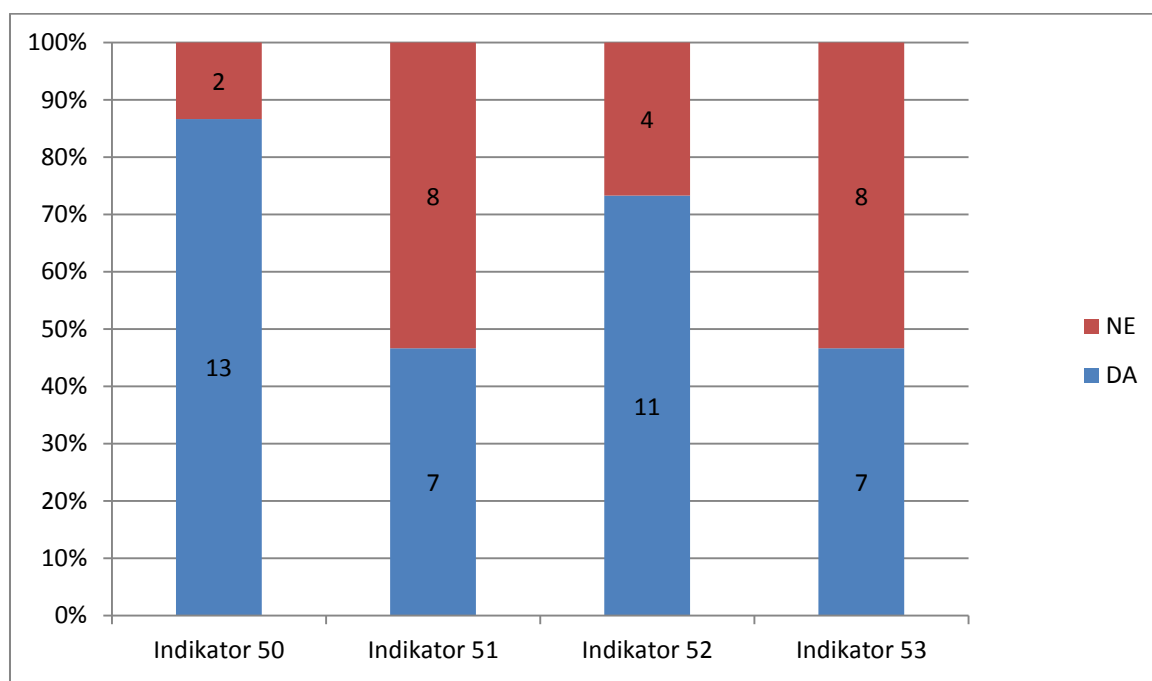
Kao što je pomenuto, TS preporučuje da se, pored ovih dokumenata (objavljivanje Plana nabavki i kvartalnih izveštaja na sajtu nije obaveza po Zakonu o JN, već samo preporuka iz Smernica) objave i **izveštaji o izvršenju ugovora**.

Informator o radu

U ovoj grupi su sledeći indikatori:

- 50. Da li je informator objavljen na sajtu i ažuriran u poslednja 3 meseca?*
- 51. Da li informator sadrži aktuelan godišnji plan javnih nabavki ili link ka planu?
- 52. Da li informator sadrži informaciju o platama funkcionera i službenika (eksplicitno)?
- 53. Da li informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje?

Grafikon 6: Pregled pozitivnih i negativnih odgovora na indikatorska pitanja iz oblasti „Informator o radu“

Zabrinjavajući je podatak da više od polovine posmatranih JLS u informatoru o radu nema godišnji plan JN ili link ka planu. Naišli smo i na slučaj da u informatoru uopšte nema pomena javnih nabavki. Često se samo navodi da su svi podaci o JN dostupni na sajtu, bez preciziranja adrese (odnosno bez direktnog linka). Sličan slučaj je i sa podacima o uslugama koje opština pruža (i rokovima koji često nedostaju, iako Uputstvo Poverenika i Smernice Direkcije propisuju da se objave) - dešava se da u informatoru stoji da su procedure opisane na sajtu, bez preciziranja na kom delu sajta.

Zabeleženi su i slučajevi da u opisu postupanja u okviru nadležnosti, ovlašćenja i obaveza organa gradske uprave, stoji formulacija da se „zahtevi rešavaju u rokovima propisanim Zakonom o opštem upravnom postupku ili drugim propisima“. TS preporučuje da se ova formulacija zameni konkretnim rokovima za pojedine procedure, jer se od građana ne može očekivati da poznaju ZoUP.

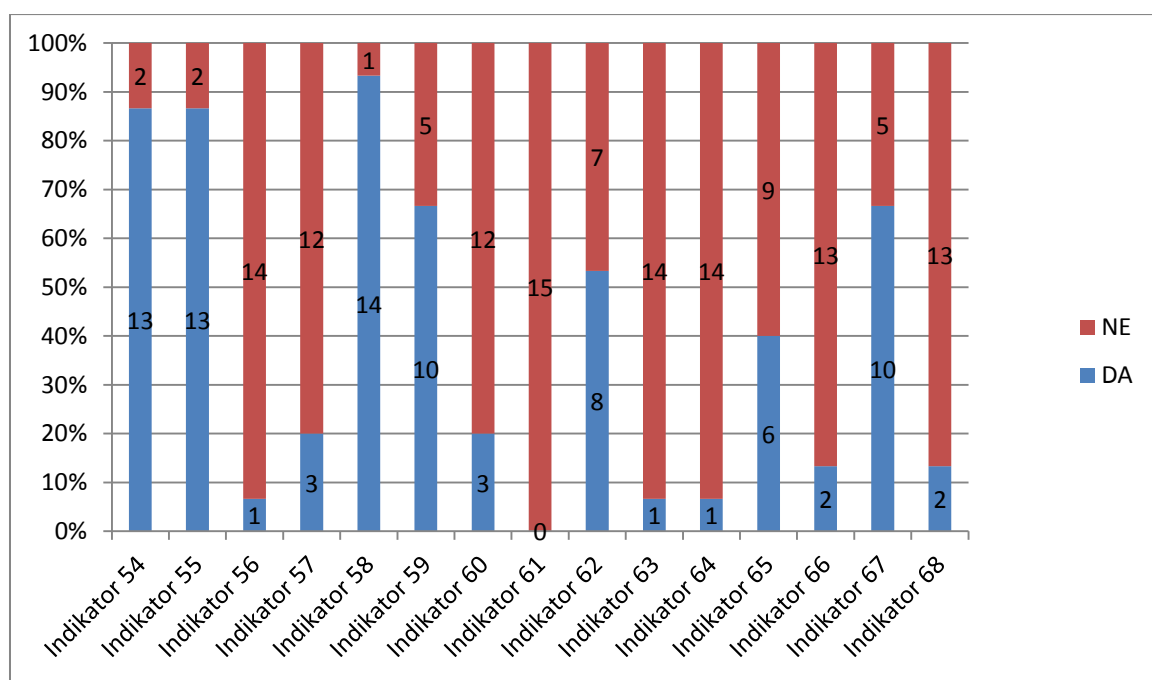
Teško je razumljivo zbog čega se u pojedinim informatorima i dalje ne mogu pronaći podaci o visini plata funkcionera. Uputstvo propisuje da se objavljuju podaci o visini plata odnosno zarada rukovodilaca, kao i podaci o visini plata, odnosno zarada pojedinih kategorija zaposlenih, prema stanju iz prethodnog meseca" i da se „u informator unose i podaci o isplaćenim naknadama i drugim primanjima u toku prethodne i tekuće godine, za starešine organa i sva druga lica koja se smatraju javnim funkcionerima pojedinačno, a za zaposlene u ukupnom iznosu, uz navođenje vrste ili osnova naknade".

Javna preduzeća i javne ustanove

U ovoj grupi su sledeći indikatori:

54. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim preduzećima sa podacima o JP?
55. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim ustanovama sa podacima o JU?
56. Da li je na sajtu JLS ili JP objavljena sistematizacija JP?
57. Da li je na sajtu JLS ili JU objavljena sistematizacija JU?
58. Da li su sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih preduzeća?
59. Da li je sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih ustanova?
60. Da li su na sajtu objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JP? **
61. Da li su na sajtu objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU? **
62. Da li su na sajtu JP (ili opštine) objavljeni godišnji planovi rada i izveštaji o radu JP?
63. Da li su na sajtu opštine ili JU objavljeni izveštaji o radu javnih ustanova?
64. Da li su na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS objavljeni godišnji planovi rada javnih ustanova?
65. Da li su podaci o broju zaposlenih u opštini i JU objavljeni na sajtu?
66. Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS?
67. Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na internetu, na sajtu opštine ili JP/JU?
68. Da li se sprovode konsult. sa građanima kada se utvrđuju cene usluga JU i JP, kroz konsult. skupove, ankete ili preko savetodavnog tela (Zak. o zaštiti potrošača, čl. 83)?

Grafikon 7: Pregled pozitivnih i negativnih odgovora na indikatorska pitanja iz oblasti „Javna preduzeća i ustanove“

Ovo je oblasti u kojoj je najniža zbirna prosečna ocena posmatranih JLS. Razlog za to, kao i u LTI 2015, nije jedino to što nisu ispunjene obaveze propisane novim, u međuvremenu usvojenim, Zakonom o javnim preduzećima, već i činjenica da je TS postavila relativno visoke kriterijume, smatrajući da je za postizanje zadovoljavajućeg nivoa transparentnosti potrebno više od onoga što je propisano Zakonom o JP i drugim propisima koji regulišu ovu oblast. Tu su, očekivano, ocene najlošije, ali TS nastavlja da podstiče JLS da teže višem nivou transparentnosti. Sistematizaciju (slučajno odabranog JP - u svakoj JLS posmatrano je najčešće samo jedno javno preduzeće i jedna javna ustanova) JP našli smo samo u jednom slučaju, a sistematizaciju javne ustanove u tri slučaja. Ni na jednom sajtu nismo našli dokumenta iz procedure izbora direktora javne ustanove, a u tri slučaja iz procedure izbora direktora JP. Napominjemo da pod dokumentima ne podrazumevamo rešenje o imenovanju, već dokumenta koji će zaista učiniti transparentnim postupak izbora - prvenstveno zapisnike sa sednica komisija za izbor direktora (odnosno tela koje sprovodi izbor direktora JU) iz kojih bi se videlo na koji način su bodovani kandidati, na planove koji su priloženi i druge dokumente na osnovu kojih je izvršeno bodovanje i formiranje rang liste.

TS se u ovom ocenjivanju susretala sa slučajevima da pojedina JP imaju vršioce dužnosti direktora postavljene pre 8 ili 9 meseci. S obzirom da Zakon propisuje (predugačak) maksimalan rok od 12 meseci, nismo mogli da ocenimo da u tim slučajevima nije izabran direktor na javnom konkursu. TS ipak apeluje na JLS da ne čekaju sam kraj roka za raspisivanje konkursa i izbor direktora umesto v.d.-a.

Objavljivanje godišnjih planova rada JP i izveštaja o realizaciji plana je obaveza propisana Zakonom o JP, ali smo se u praksi susretali sa činjenicom da pojedina JP, odnosno JKP, čak nemaju ni svoje internet prezentacije. Zbog toga, (uz preporuku da sve JKP i JU izrade internet prezentacije) TS smatra da bi i ti podaci trebalo da se nađu na sajtovima JLS, na posebnoj stranici posvećenoj JP/JU. Isto važi i za sistematizacije i podatke o broju zaposlenih u JP i JU i podatke o broju zaposlenih (uz naznaku na koji datum se taj podatak odnosi).

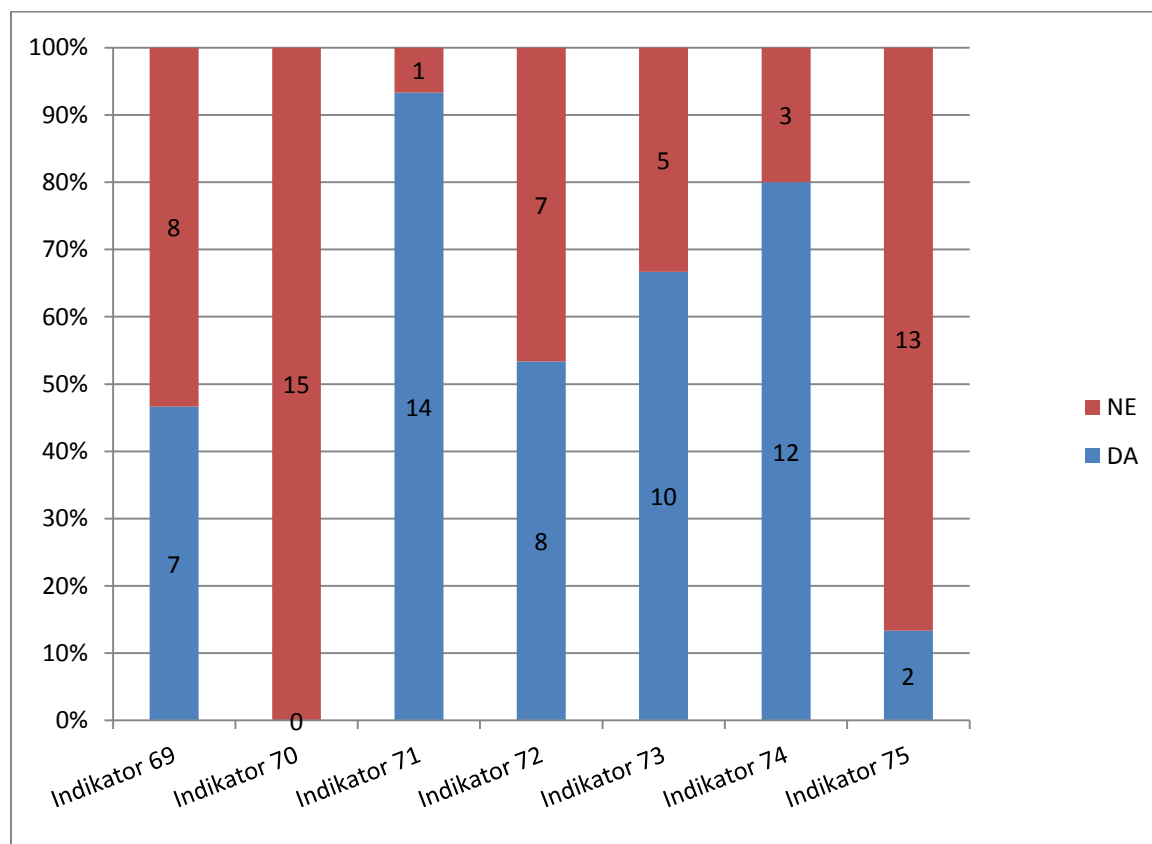
Konačno, nekoliko zakona koje uređuju oblasti rada pojedinih JU (zdravstvo, obrazovanje, kultura) propisuju izbor direktora na javnom konkursu. Ima, međutim, JU kod kojih ta obaveza nije propisana (turističke organizacije, sportski centri). TS apeluje da JU izmene statute i uvedu ovu obavezu.

Javne rasprave i javni konkursi

U ovoj grupi su sledeći indikatori:

- 69. Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?
- 70. Da li izveštaj o javnim raspravama sadrži podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?
- 71. Da li jedinica lokalne samouprave redovno objavljuje poziv za zakup imovine u svom vlasništvu?
- 72. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup (poslovni prostor, poljoprivredno zemljište)?
- 73. Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?
- 74. Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za dodelu sredstava NVO?
- 75. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata NVO/medija koje je finansirala opština?

Grafikon 8: Pregled pozitivnih i negativnih odgovora na indikatorska pitanja iz oblasti „javne rasprave i javni konkursi“

Stanje po pitanju organizovanja javnih rasprava se postepeno popravlja. Podatke o održanim javnim raspravama (izuzev onih o budžetu ili urbanističkim planovima) našli smo na sajtovima polovine posmatranih JLS. Problem je, međutim, što seizuev informacije o održavanju javne rasprave, na sajtovima ne može naći bilo kakav drugi trag o samoj javnoj raspravi. TS je u okviru indikatora 69 ocenjivala postojanje izveštaja sa javne rasprave, sa podacima o predlozima koji su izneti i obrazloženjima za prihvatanje ili odbijanje tih predloga. Zbirni rezultat je nula (što ne čudi jer je u LTI 2015, među 169 JLS bila samo jedna pozitivna ocena).

TS preporučuje da se pre donošenja odluka o raznim važnim pitanjima (npr. o javnim parkiralištima, o prevozu učenika osnovnih škola iz seoskih područja, o odlaganju i uništenju otpada na području opštine), koja utiču na veliki broj građana, organizuju javne rasprave tokom procedure usvajanja i da se na sajtu objavljuju izveštaji sa javne rasprave, uz navođenje koji predlozi su izneti i koji su, od strane lokalnih vlasti prihvaćeni, a koji ne, i zbog čega.

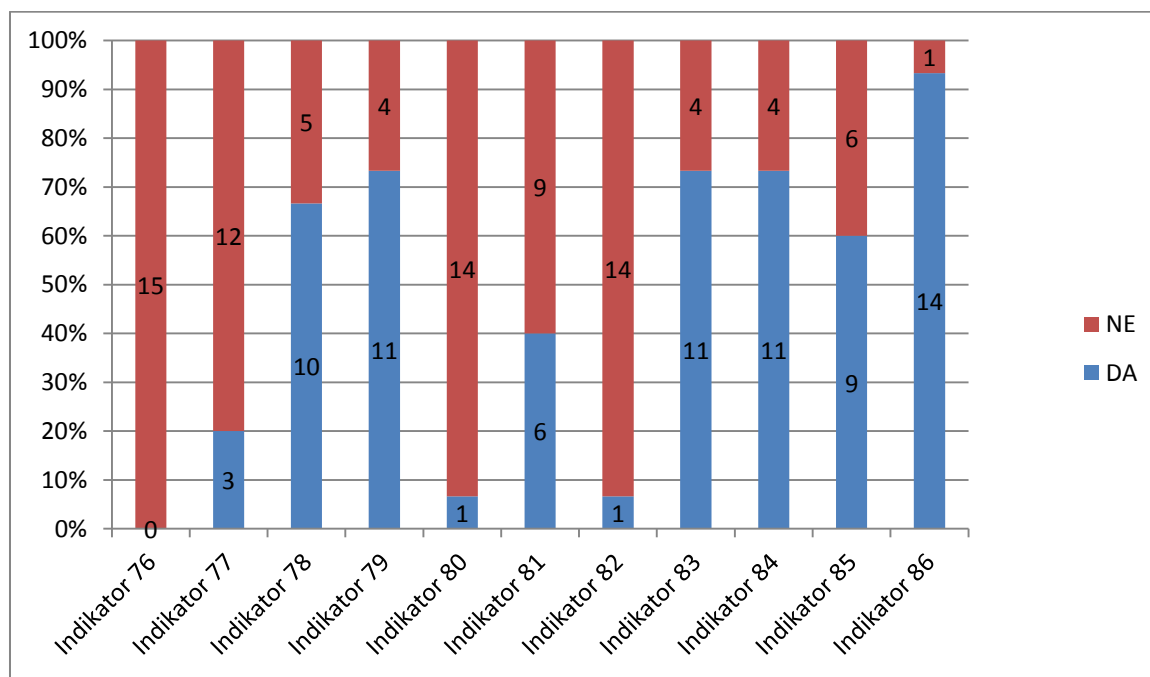
I dalje ima slučajeva da se na sajtovima mogu pronaći informacije o konkursima ali ne i informacije o rezultatima konkursa. Izveštaje udruženja i/ili medija koji su dobili sredstva na konkursima (a koje su u obavezi da podnesu) pronađeni su na sajtovima samo dve posmatrane JLS (Pančevo i Leskovac). Ovo je sa stanovišta transparentnosti i sprečavanja korupcije (odnosno otklanjanja sumnje u korupciju) izuzetno važno i TS apeluje na JLSda objavljuju izveštaje o realizaciji projekata na svojim internet stranicama, u okviru posebne stranice posvećene javnim konkursima. Ukoliko nije prihvatljiva preporuka za otvaranje posebne stranice posvećene javnim konkursima, ove informacije se mogu objavljivati na stranici kao što su „Dokumenti” i/ili stranici „Vesti” ili „Aktuelno”.

Na posebnoj stranici posvećenoj javnim konkursima bi mogle (trebalo) da se nađu informacije o raspisanim konkursima, o dodeli sredstava, odnosno rezultatima konkursa i konačno, izveštaji NVO/medija o realizaciji projekata za koja su im dodeljena sredstva, kao i informacije o raspisanim nadmetanjima za dodelu na korišćenje (ili prodaju) imovine JLS i rezultati nadmetanja i/ili odluke o dodeli/prodaji imovine.

Ostali indikatori

76. Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?
77. Da li je objavljen izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu? **
78. Da li je pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uprave objavljen na sajtu? **
79. Da li je na sajtu objavljena strategija razvoja opštine?
80. Da li na sajtu postoje podaci o aktivnostima Saveta za sprovođenje etičkog kodeksa i kontaktima sa građanima?
81. Da li postoji etički kodeks za zaposlene i da li je dostupan na sajtu?
82. Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?
83. Da li su na sajtu objavljeni prostorni planovi?
84. Da li su na sajtu objavljeni urbanistički planovi?
85. Da li je usvojen plan integriteta?
86. Da li je predsednik opštine podneo izveštaj o imovini?

Grafikon 9: Pregled pozitivnih i negativnih odgovora na indikatorska pitanja iz ove oblasti

Preporuke

Na osnovu analize LTI 2017, iskustava sa okruglih stolova održanih od decembra 2015. do oktobra 2016. sa predstavnicima oko 30 jedinica lokalnih samouprava i iskustava sa LTI 2015, kada je istraživanjem bilo obuhvaćeno 168 JLS, Transparentnost Srbija je formulisala preporuke za unapređenje prakse i povećanje broja informacija koje bi se učinile javno dostupnim:

- U skladu sa Smernicama Direkcije za elektronsku upravu za izradu veb prezentacija organa državne uprave, organa teritorijalne autonomije i jedinica lokalne samouprave, TS preporučuje **sistematizovanje najvažnijih informacija na sajtu** (o budžetu, aktivnosti skupštine, aktivnosti veća, informacije o javnim preduzećima i javnim ustanovama, informacije o javnim raspravama, informacije o konkursima, javnim nabavkama i sl).

- otvaranje **posebne stranice na internet sajtu posvećene aktivnostima skupštine** posebne stranice posvećene aktivnostima **veća**, na kojoj bi se nalazili svi relevantnih dokumenti, odnosno informacije - najava naredne sednice sa dnevnim redom i materijalima (uključujući i zapisnik sa prethodne sednice, što rešava pitanje dostupnosti podataka o podnetim amandmanima i rezultatima glasanja), izveštaj sa sednice, sa donetim odlukama ili linkovima ka službenom glasilu u kome je odluka objavljena; Ukoliko ne postoji ovakva stranica (odnosno stranice), TS preporučuje da se na stranici „Vesti“, „Aktuelnosti“ i sl. objavljuju najave sednica, sa materijalom koji će odbornici razmatrati u prilogu, te da se posle sednice objavi informacija o održanoj sednici, sa spiskom donetih odluka i linkom ka službenom glasilu u kome su odluke objavljene.

- otvaranje **posebne stranice „Budžet“**, na kojoj bise nalazile, sortirane po godinama, sve bitne informacije i dokumenti u vezi sa budžetom - uputstva za korisnike budžeta, nacrt ili predlog budžeta, potom usvojeni budžet, obrazloženje budžeta (koje ne treba uklanjati nakon eventualnog uklanjanja predloga budžeta po usvajanju odluke o budžetu u skupštini), rebalansi, izveštaji o izvršenju, završni račun, izveštaj revizora, poziv na javnu raspravu o budžetu, izveštaj sa javne rasprave o budžetu i građanski vodič kroz budžet. Objavljivanje informacija na ovoj stranici (kao što su poziv na javnu raspravu, izveštaj sa javne rasprave i sl.) ne bi bila prepreka da se neke od tih informacija objavljuju i na stranicama kao što su „Aktuelne vesti“, „Aktivnosti Skupštine“ (ukoliko bi bila formirana takva stranica) itd. TS takođe apeluje da se, pored 6-mesečnih i 9-mesečnih izveštaja, objavljuju i mesečni izveštaji koje redovno pripremaju odeljenja za budžet u okviru odgovarajućih uprava. TS preporučuje i da se redovno izrađuje i objavljuje vodič za građane kroz budžet. Za to može poslužiti prezentacija budžeta koja se priprema za javnu raspravu o budžetu.

- TS preporučuje da se redovno organizuje javna rasprava o budžetu na kojoj bi učestvovali i građani, a ne samo korisnici budžeta. Napominjemo da je, pored rasprave o nacrtu budžeta, moguće organizovati i raspravu o budžetu u ranoj fazi planiranja, kada se građani kroz ankete mogu izjašnjavati o, na primer, investicionom delu budžeta. TS preporučuje da se poziv na javnu raspravu objavljuje na sajtu, na stranici „Budžet“ i „Vesti“ i da se na istom mestu objavljuje i izveštaj sa javne rasprave.

- da se na posebnoj stranici posvećenoj **javnim nabavkama** objavljuju sve informacije (konkursna dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori, odluke o dodeli), grupisane po nabavkama, da na toj stranici budu dostupne i informacije o već realizovanim nabavkama iz prethodnog perioda, a da se po potrebi pojedine informacije objavljuju i na drugim stranicama (Aktuelnosti i sl.); TS preporučuje da

se, pored dokumenata koji se obavezno objavljuju po Zakonu o JN, na ovoj stranici objavljuju i Planovi nabavki i izveštaji o sprovedenim postupcima (kvartalni) i podaci o izvršenju ugovora.

- da se informacije o javnim konkursima sistematizuju sa informacijama o rezultatima konkursa (na stranici „Javni konkursi“). TS preporučuje da se objavljuju izveštaji o realizaciji projekata NVO/medija koje je finansirala JLS; TS preporučuje da se, nakon objavljivanja poziva za dodelu imovine u zakup (ili prodaju imovine), objavljuju izveštaji - na stranici „Vesti“ i na eventualnoj stranici posvećenoj javnim konkursima, uz informaciju o raspisanom pozivu.

- TS preporučuje da se organizovanje javnih rasprava uredi statutima i da se propiše obaveza objavljivanja određenih podataka o javnoj raspravi (podaci o predlozima koji su izneti i obrazloženja za prihvatanje ili odbijanje tih predloga). I bez izmena statuta moguće je organizovati javnu raspravu u slučajevima kada predsednik/veće/skupština opštine procene da postoji javni interes. TS preporučuje da se, i bez uređenja ovih pitanja Statutom, po održanim javnim raspravama objavljuju informacije o sadržaju rasprave i (eventualni) osvrt na ono što je prihvaćeno ili odbijeno, sa kratkim obrazloženjem. Pozive i izveštaje treba objavljivati na stranici „Vesti“ i/ili na posebnoj stranici „Javne rasprave“.

- da informacije o procedurama, troškovima (za građane) i rokovima postupanja u okviru nadležnosti opštinskih uprava budu vidno istaknute u uslužnim centrima, odnosno u prostorijama uprave tamo gde uslužni centri ne postoje; da informacije budu dostupne i na sajtu, odnosno u informatoru o radu, u skladu sa Smernicama Direkcije za elektronsku upravu za izradu veb prezentacija i Uputstvom za izradu i objavljivanje informatora o radu državnog organa, koji je propisao Poverenik za informacije od javnog značaja; kao pozitivan primer TS ukazuje na Elektronski registar administrativnih postupaka, koji postoji na sajtovima pojedinih JLS;

- da JLS čiji statuti (ili poslovnici o radu skupštine) ne omogućavaju prisustvo građana sednicama, ili imaju odredbe koje bi se na taj način mogle protumačiti, izmene te odredbe;

- da se podaci o kontaktu građana sa odbornicima (e-mail adrese, brojevi telefona, vreme i mesto za redovne sastanke sa građanima, ukoliko je definisano) unesu na sajtove uz spiskove odbornika;

- da JLS koje snimaju (video ili audio) sednice SO/SG/SGO te snimke postave na sajt (u okviru stranice posvećene aktivnostima skupštine) i na taj način učine dostupnim javnosti i da ih postave na Youtube kanal sa linkom na sajtu opštine (u rubrici o aktivnostima skupštine ili u rubrici „Vesti“, „Aktuelnosti“ i sl.);

- JLS da, ukoliko imaju tehničke i finansijske mogućnosti, uspostave mehanizme kako bi građani putem sajta mogli da prate tok predmeta i dobiju podatke o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima. Ukoliko ne postoje tehničke ili finansijske mogućnosti, TS preporučuje da se vidno objave podaci od koga i na koji broj telefona građani mogu dobiti ove podatke;

- da se jasno označe mehanizmi za prijavu nepravilnosti odnosno nezakonitosti i mehanizmi za prijavu sumnje na korupciju na sajtovima i u uslužnim centrima (prostorijama uprave). Ovo se odnosi i na jasno označavanje namene kutija ili knjiga za primedbe, mehanizama „Pitajte predsednika/gradonačelnika“, „Prijavite problem“ i sličnih, ako su namenjeni i za prijavu nepravilnosti/nezakonitosti/sumnje na korupciju, odnosno ako ne postoje posebni mehanizmi; Neophodno je da postoji jasno objašnjenje kako će se sa prijavama postupati, šta se može

prijaviti i kada i kakav odgovor građani mogu (ukoliko žele) očekivati. Ovaj mehanizam treba povezati sa zakonskim obavezama o zaštiti uzbunjivača i postupanju po informacijama koje se dobijaju od njih;

- redovno održavanje konferencija za novinare na kojima će biti omogućeno prisustvo novinara tradicionalnih medija, ali i novih medijskih platformi (web portala i sl.);

- određivanje fiksnog termina za prijem građana kod predsednika/gradonačelnika i vidno isticanja tog termina, bez obzira na to da li predsednik/gradonačelnik (u zavisnosti od drugih obaveza) prima građane i drugim danima i u drugim terminima. Taj termin bi trebalo da bude vidno istaknut.

- TS preporučuje da JLS uspostave aktivno anketiranje građana o zadovoljstvu funkcionisanjem opštinskih službi. Ukoliko ne mogu da organizuju aktivno anketiranje JLS preporučuje utvrđivanje jasnih procedura za razmatranje primedbi iz knjiga/sandučića za primedbe i izveštavanje o preduzetim aktivnostima za postupanje po iznetim primedbama;

- da JLS uredi svoje Informatore o radu u skladu sa Uputstvom Poverenika za izradu i objavljivanje informatora o radu državnog organa i da ih ažuriraju u skladu sa Uputstvom (najmanje jednom mesečno). U okviru ovog da, u skladu sa obavezom iz Uputstva, JLS u informatorima objavljuju podatke o visini plata funkcionera, podatke o uslugama koje JLS pruža i rokovima za njihovo pružanje (ili precizan link ka delu sajta gde su ti podaci objavljeni); TS preporučuje da se obrazac za podnošenje zahteva za pristup informacijama unese u Informator, a da se, radi veće transparentnosti, uputstvo i primer popunjenog zahteva postave i na stranicu sajta, pored Informatora. TS preporučuje i da se informacija o podnošenju zahteva i obrazac zahteva odštampaju i učine vidno dostupnim i u uslužnom centru.

- TS preporučuje formiranje posebne stranice posvećene javnim preduzećima, odnosno javnim komunalnim preduzećima i javnim ustanovama. Na ovoj stranici mogu da se nađu akti koji se tiču uređenja ove oblasti kao i podaci kao što su „lične karte preduzeća“, opisi usluga, cenovnici, podaci o direktorima, nadzornom odnosno upravnom odboru. TS preporučuje da se na stranici posvećenoj JP/JKP i JU objavljuju i planovi rada (ili linkovi ka njima), sistematizacije i podaci o broju zaposlenih (ili linkovi ka ovim podacima na sajtovima JP/JKP i JU). U okviru te stranice, preporučujemo formiranje segmenta posvećenog delovanju Komisije za izbor direktora JP/JKP, kao i objavljivanje svih dokumenta nastalih u radu Komisije. Ovo se posebno odnosi na zapisnike sa sednica iz kojih bi se videlo na koji način su bodovani kandidati, na planove koji su priloženi i druge dokumente na osnovu kojih su izvršeni bodovanje i formiranje rang liste. Alternativno, ukoliko se planira otvaranje stranica na kojoj bi bili podaci o opštinskim telima i komisijama, među kojima je i Komisija za izbor direktora JP, na toj stranici bi mogli da se nađu dokumenti iz postupka izbora direktora JP.

- TS preporučuje da se izbegava nepotrebno dugotrajno održavanje „v.d. stanja“, odnosno da se efikasno i transparentno sprovedu konkursi za izbor direktora JP. TS preporučuje da upravni odbori JU izmene statute (a da osnivač inicira izmene) i da propišu obavezno sprovođenje javnih konkursa za izbor direktora JU u slučajevima kada to nije propisano zakonom koji uređuje tu oblast (zdravstvo, obrazovanje, kultura, sport i sl.).

- TS preporučuje da JP i JU, koja nemaju svoj sajt, izrade internet prezentaciju na kojoj će objavljivati planove rada, izveštaje o radu i druga dokumenta (u slučaju JP reč je o obavezni propisanoj Zakonom o JP) koja omogućavaju transparentan uvid u njihovo poslovanje. Na sajtu (u okviru Informatora o radu,

ali i na drugom vidnom mestu) morala bi da se nađe i informacija o ceni usluga koje pružaju JP, odnosno JU.

- da se prilikom formiranja cena usluga JKP obave konsultacije sa građanima. To se posebno odnosi na JKP koja pružaju uslugu od opšteg ekonomskog interesa i koje Zakon o zaštiti potrošača obavezuje da osnuju savetodavna tela u koja će biti uključeni predstavnici evidentiranih udruženja odnosno saveza za zaštitu potrošača;
- da opštinske uprave izrađuju godišnje planove, bilo kao poseban dokument, bilo kao deo izveštaja o radu za prethodnu godinu; TS preporučuje da se izveštaj o radu uprave, koji razmatra skupština objavljuje u okviru stranica kao što su „Dokumenata“ i/ili „Izveštaji o radu“ i/ili stranice posvećene radu opštinske uprave i/ili u okviru rubrike „Vesti“.
- da JLS, koje ga nemaju, usvoje etičke kodekse za zaposlene i da etičke kodekse (za zaposlene i za funkcionere) objave na svojim sajtovima;
- TS ponovo poziva SKGO i JLS da razmotre potrebu izmena Etičkog kodeksa ponašanja funkcionera lokalne samouprave, oživljavanje praćenja njegovog poštovanja, bilo kroz lokalne savete ili telo koje bi bilo formirano na nivou SKGO;
- TS preporučuje da JLS učine javnim podatke o nepokretnostima (poslovni prostor, stanovi i drugi objekti, građevinsko zemljište, poljoprivredno zemljište) u svojini JLS, sa podacima o korisnicima i iznosima zakupa koji korisnici plaćaju.